

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa H. K.
przeciwko M. G.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 lutego 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) przyznaje adw. M. O. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 3780 (trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt) zł z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 19 kwietnia 2018 r. oddalającego jego powództwo o zapłatę i zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia w związku z naruszeniem dóbr osobistych powoda.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżący wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Jego zdaniem, istotne zagadnienie prawne w sprawie sprowadza się do ustalenia, czy fakt, że określona osoba, której strona powodowa zarzuca

naruszenie dóbr osobistych, twierdzi, iż bezprawność jej zachowania wynikała z „zasłyszania” określonej informacji od innych osób, zwalnia pozwaną od obowiązku obalenia domniemania bezprawności naruszenia dóbr osobistych, a jeśli nawet ta okoliczność mogłaby mieć znaczenie, to czy zwalnia pozwaną z obowiązku wykazania tej okoliczności w postępowaniu.

O oczywistej zasadności skargi ma natomiast świadczyć naruszenie art. 227 k.p.c. przez błędne określenie, jakie okoliczności w postępowaniu o ochronę dóbr osobistych mają charakter istotny.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14,

nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Zagadnienie prawne przedstawione przez powoda nie czyni zadość wskazanym wymaganiom, w aspekcie abstrakcyjnym bowiem zostało już wyjaśnione w orzecznictwie.

Przedmiotem sporu między stronami była ocena, czy zachowaniu pozwanej, polegającemu na składaniu zeznań i wyjaśnień w postępowaniu przygotowawczym i karnym (w którym była podejrzaną i oskarżoną), w których powoływała się na wiedzę uzyskaną od innej osoby, można przypisać przymiot bezprawności. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że dopiero złożenie zeznań subiektywnie nieprawdziwych (fałszywych) wyłącza ochronę prawną, z jakiej korzysta świadek i czyni je działaniem bezprawnym w rozumieniu prawa cywilnego. Kwalifikacji takiej nie uzasadnia natomiast odmowa wiarygodności takiego dowodu i uniewinnienie oskarżonego. W procesie karnym ma zastosowanie domniemanie niewinności i rozstrzyganie na korzyść oskarżonego niedających się usunąć wątpliwości (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2004 r., IV CK 304/02, nie publ. i z dnia 19 listopada 2015 r., sygn. akt V CSK 130/15, nie publ.; por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 16/18, nie publ.). Świadomość niezgodności twierdzeń z prawdą uznaje się za kluczową także w odniesieniu do innych zeznań i oświadczeń składanych w postępowaniach sądowych oraz zawiadomień o popełnieniu przestępstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2007 r., IV CSK 310/07, nie publ., z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 587/10, nie publ., z dnia 24 maja 2012 r., V CSK 255/11, nie publ. i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2019 r., V CSK 612/18, nie publ. oraz tam przywoływane orzeczenia). Wyjaśniono też, że uczestnik postępowania cywilnego może powołać się w sprawie cywilnej na

niesprawdzone dane charakteryzujące niekorzystnie sylwetkę przeciwnika, potrzebne do obrony jego stanowiska w sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 1978 r., I CR 254/78, nie publ.).

Dodatkowo należy zauważyć, co skarżący pominął, że *in casu* Sąd Okręgowy zakwestionował bezprawność działania pozwanej nie tylko z tego względu, iż składała swe zeznania w sprawie karnej w charakterze świadka, podejrzanej i oskarżonej, ale również dlatego, że ocenił, iż „zeznania złożone w rozpoznawanej sprawie dają podstawę do przyjęcia, że była ona i jest przeświadczona o prawdziwości złożonych przez nią wyjaśnień” (por. k. 752). Ustalenie to nie zostało zakwestionowane przez Sąd Apelacyjny, który z kolei zwrócił uwagę, że w postępowaniu karnym toczącym się przeciwko powodowi wyjaśnienia pozwanej w zestawieniu z innymi dowodami nie zostały ostatecznie uznane za niewiarygodne, jak również stwierdził, iż ze względu na specyfikę sprawy nie można wymagać od pozwanej, aby w sprawie cywilnej przedstawiła „dowód prawdy”, tzn. wykazała, że powód dopuścił się zabójstwa, zwłaszcza, iż w postępowaniu karnym nie utrzymywała tego stanowczo, lecz wskazywała na twierdzenia osób trzecich mogące obciążać skarżącego.

Skarżący nie wykazał również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc iż zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, nie publ., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ., z dnia 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, nie publ., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, nie publ.).

W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że art. 227 k.p.c., upoważniający sąd do selekcji zgłaszanych dowodów z punktu widzenia oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć, w zasadzie nie może być podstawą skutecznego zarzutu, bez równoczesnego powołania uchybienia innym przepisom postępowania, np. przez oddalenie istotnych wniosków dowodowych (art. 217 § 2 lub 3 k.p.c.) lub uchylenie się od obowiązku działania z rzędu (art. 232 zd. 2 k.p.c.; por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2001 r., III CKN 434/00, nie publ., z dnia 5 września 2008 r., I CSK 41/08, nie publ., z dnia 12 lutego 2009 r., III CSK 272/08, nie publ., z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 117/09, nie publ., z dnia 27 stycznia 2011 r., I CSK 237/10, nie publ., z dnia 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11, nie publ., z dnia 10 stycznia 2014 r., I CSK 161/13, nie publ., z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 481/13, nie publ., z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 350/06, nie publ., z dnia 21 marca 2018 r., V CSK 215/17, nie publ. i z dnia 6 lipca 2018 r., II CSK 617/17, nie publ.). Już tylko z tej przyczyny postawiony w skardze zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. nie może świadczyć o jej oczywistej zasadności.

Z powyżej przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wysokość należnych pełnomocnikowi kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym ustalono zgodnie z § 14 ust. 1 pkt 2 w związku z § 14 ust. 2, § 8 pkt 7 (stawka: 7 200 zł) i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U z 2019 r. poz. 18).

aj